

Ugdamosios veiklos stebėjimas kaip galimybė tobulinti ugdomasias veiklas

Danutė Liutkevičienė,
Elektrėnų „Versmės gimnazija

Teorinis pasirengimas

Andreas Helmke

**Pamokos kokybė ir
mokytojo profesionalumas:
diagnostika, vertinimas, tobulinimas**

• „*Taip, kaip gydytojas nepradeda gydymo be pirminės apžiūros ir diagnozės, taip ir mokyklos veikloje pirmiausia reikia įvertinti esamą padėtį, kuria remsimės kurdami būsimas mokyklos veiklos gerinimo priemones*“ (Andreas Helmke)

- Duomenų surinkimas
- Matavimas
- Įvertis
- Diagnostinis vertinimas
- Stebėseną
- Lyginamoji analizė
- Vertinimas

Stebėseną reglamentuojantys dokumentai

- Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas, patvirtintas LR Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu 2019 m. birželio 27 d. Nr. V-757.

21. Švietimo įstaigos, mokslo ir studijų institucijos organizuoja ir vykdo švietimo įstaigos, mokslo ir studijų institucijos lygmens švietimo ir mokslo stebėseną. Švietimo ir mokslo stebėsenos organizavimas ir vykdymas švietimo įstaigos, mokslo ir studijų institucijos lygmeniu nustatomas švietimo įstaigos, mokslo ir studijų institucijos dokumentuose.

- „Elektrėnų „Versmės“ gimnazijos ugdomosios veiklos stebėsenos aprašas“ (stebėseną reglamentuoja gimnazijos nuostatai, gimnazijos veiklos metinis planas, metodinių grupių veiklos planai, pareigybių aprašymai ir kt.)

Stebėsenos tikslai ir uždaviniai

Analizuoti ir **vertinti** ugdymo proceso būklę ir kaitą siekiant **inicijuoti** pokyčius ugdymo kokybei **gerinti**:

- rinkti ir sisteminti duomenis apie ugdymo proceso būklę, kaitą ir strateginių gimnazijos tikslų bei uždavinių įgyvendinimą;
- analizuoti, vertinti ugdomąją veiklą, diagnozuoti ugdymo organizavimo trūkumus ir inicijuoti ugdymo turinio ir proceso kaitą;
- prižiūrėti, kaip laikomasi gimnazijos nuostatų, kaip vykdomas gimnazijos strateginis, metinis veiklos planas, ugdymo planas bei kiti gimnazijos norminiai dokumentai;
- laiku teikti metodinę ir kitą pedagoginę pagalbą mokytojams;
- atrasti ir skleisti pažangias ugdymo proceso organizavimo formas ir gerąją patirtį.

„Norint tobulinti pamoką, vestos pamokos apmąstymas yra privaloma sąlyga. Visų pirma, reikia pasitikrinti, ar ši pamoka buvo gera. Tai tik pirmas žvilgsnis, reikalinga kitų asmenų požiūris“ (A.Helmke)

Mokytojas

Mokiniai

Mokinių tėvai

Administracija

Kolegos

I. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

1 klasė, Siuolaikiniai menai.

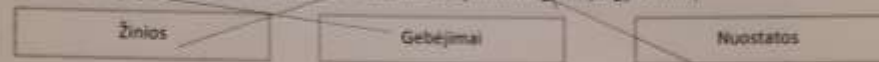
I. TIKSLAI

Pagal Bendrąsias programas.

Siekiama, kad mokiniai plėtotų savo kūrybines galias, ugdytųsi gebėjimą reikštis ir komunikuoti įvairių menų raiškos priemonėmis, kūrybineje veikloje patirtais teigiamais išgyvenimais stiprintų mokymosi motyvaciją ir socialinės atsakomybės jausmą.

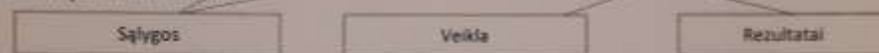
Tikslas pamokų ciklui:

Lavinti mokinių galimybes groti pasirinktais instrumentais, plėtoti mokinių kūrybines galias ir gebėjimą reikštis bei komunikuoti muzika, patirti teigiamų išgyvenimų.

II. UŽDAVINIAI

Muzikuodami pasirinktu instrumentu ir mokytojo pasiūlytais metodais (grojimas spalvomis, konsultacija su draugu, konsultacija su mokytoju), ritmiškai atliks vieną epizodą iš klasės pasirinkto kūrinio.

Kūno kultūra, 2 klasė

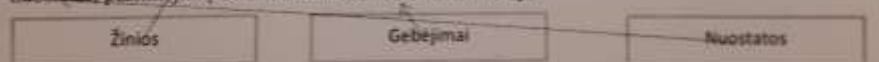
I. TIKSLAI

Pagal Bendrąsias programas.

Tobulinti judriųjų ir sportinių žaidimų techniką ir taktiką. Žaisti judriuosius ir sportinius žaidimus.

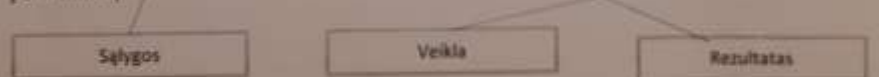
Tikslas konkrečioje pamokoje.

Tobulinti krepšinio techniką ir taktiką, siekiant ugdyti mokinių fizinio pasirengimo ir aktyvumo nuostatas, pasitikėjimą savimi ir kitais, žaidžiant komandoje.

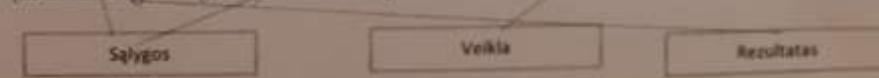

2. Uždaviniai.

1. Naudodami dvižingsnio techniką, mokiniai atliks ne mažiau kaip 8 rezultatyvius metimus į krepšį per 1 minutę.

2. Naudodami išminktą dvižingsnio techniką, mokiniai atliks puolimo ir metimo į krepšį veiksmus (ne mažiau kaip vieną), žaidžiant komandoje.

II. DIENŲ PILDYMAS

Tema: F. Kafka „Metamorfozė“

Klasės darbas: Diskusija apie susvetimėjimą.

Namų darbai

Tema: Susvetimėjimo tema literatūroje.

Klasės darbas: Rašymo procesas. Argumentavimo mokymas. Pastraipa „Susvetimėjimo tema F. Kafkos novelėje „Metamorfozė“

Namų darbas: Praktikuotis skaityti parašytą pastraipą, kadangi reikės perskaityti bendraklasiams

Tema: Egzistencializmas. Filosofinis pagrindimas, svarbiausios idėjos.

Klasės darbas: Konspektas „Svarbiausios egzistencializmo idėjos“ (94-96 pol. vadovėlyje)

Namų darbai:

Tema: A. Camus „Svetimas“

Klasės darbas: Komentuojamasis ištraukų iš A. Camus romano „Svetimas“ skaitymas.

Namų darbai:

III. NAMŲ DARBAI

(iš „Elektrų „Versmės“ gimnazijos mokinių mokymosi krūvių reguliavimo tvarkos aprašo“)

8. Namų darbų skyrimo principai:

- 8.1. mokslo metų pradžioje aptariama su mokiniais, kaip bus skiriami ir tikrinami namų darbai;
- 8.2. namų darbų trukmė ir sunkumas privalo atitikti mokinių amžių. Per savaitę skiriama ne daugiau kaip 13 val. (į šį laiką grofinės literatūros skaitymas neskaičiuojamas). Skirdami namų darbus mokytojai atsižvelgia į rekomenduojamą dalykui skirtą namų darbų atlikimo laiką (1 priedas);
- 8.3. namų darbai privalo būti pasakomi pamokoje (neskirti prieš pat skambutį ar jau nusikambėjus ir įrašomi į elektroninio dienyno skiltį (nedalyvavusių pamokų mokinių ir tėvų žiniai);
- 8.4. namų darbų užduotis turi būti aiški, suprantama, prasminga;
- 8.5. skiriant namų darbus būtina atsižvelgti į mokinių gebėjimus ir interesus;
- 8.6. namų darbai skiriami ne tik iš pamokoje nagrinėtos temos, bet ir iš anksčiau eitų temų siekiant ankstesnių žinių pakartojimo ir anksčiau įgytų gebėjimų įtvirtinimo;
- 8.7. Visi namų darbai privalo būti patikrinti ir aptarti.

9. Namų darbų tikslų pavyzdžiai:

- 9.1. įtvirtinti / pagilinti / susisteminti / pakartoti mokomąją medžiagą (konkrečiai įvardijama) pamokos metu įgytas žinias, mokėjimus ir įgūdžius (konkrečiai įvardijama);
- 9.2. likviduoti mokymosi (konkrečiai įvardijama) spragas;
- 9.3. geriau įsidėmėti mokomąją medžiagą (konkrečiai įvardijama);
- 9.4. ugdyti gebėjimus pritaikyti teoriją praktiškai / įtvirtinti praktinius gebėjimus. Pvz., ugdyti / tobulinti / formuoti įgūdžius praktiniams uždaviniams spręsti / įtvirtinti praktinį nosinių raidžių taisyklių taikymą;
- 9.5. ugdyti mokinių mąstymo savarankiškumą, pareiškumą ir atsakomybę;
- 9.6. formuoti savarankiško / individualaus darbo įgūdžius / ugdyti pačių mokinių iniciatyvą;
- 9.7. formuoti savikontrolės įgūdžius, kad mokinys mokytųsi taisyti savo klaidas (mokytojo pabrauktas / nurodytas) ir tobulintų savo mokymąsi;
- 9.8. likviduoti įsiskolinimą (konkrečiai įvardijama);
- 9.9. skatinti mentalinį procesą (aktyvų mokymąsi);
- 9.10. patikrinti, ar / kaip suprato temą (konkrečiai įvardijama), siekiant grįžamojo ryšio;
- 9.11. ugdyti gebėjimą naudotis informaciniais šaltiniais.

Aspektinė
stebėseną.
Patarimai
po
stebėsenos

Įrankis mokytojui

Į PAGALBĄ MOKYTOJUI

	Dominuojanti mokymų paradigma	Daugiau mokymų	Daugiau mokymosi	Dominuojanti mokymosi paradigma
Uždavimų / rezultatai	Uždavimų neskelbiamas	Labai abstraktūs, netikslūs, sunkiai pamatuojamas, per sudėtingas, per ilgas. Rezultatas pakankamai neaiškus. Veiklos nebūna suderinamos su uždaviniais.	Uždavimų pakankamai aiškūs, pamatuojamas, dūbiškosiai mokytojo suformuluotas. Rezultatas labiau suprantamas, matomas. Pamokos veikla dera su uždaviniais, prie jo grįžtama vertinant(ys).	Atlikti, konkretūs, lengvai pamatuojamas, formuluojamas kartu su mokiniais, teiktami grįžtamajai ryši. Glaudžiai siejami su sėkmės kriterijais, kurie padeda mokiniui įsivertinti, suprasti mokytojo vertinimą.
Medžiaga	Užduotys ir medžiaga pateikti tik sudėtingoje, dominuoja mokytojas. Nesiejama su gyvenimiška patirtimi, neintegruota, nemotyvacinė ar nediferencijuota.	Naudojama vadovėlyje pateikta medžiaga, kuri derinama su mokytojo parinktomis užduotimis. Dominuoja mokytojo dėstymas ir jo nurodyta medžiaga.	Medžiaga įvairi, susieta su gyvenimu, naudojama ir kitai informacinei kultūrai, priemonės. Parengtos sudėtingos skaitmeninės mokymosi medžiagos. Medžiaga resni ir mokytojas, ir mokymosi.	Glaudus ryšys su gyvenimu, mokymų turinys patiriami, aktyviai įtraukiami į veiklas. Naudojami įvairūs informacijos šaltiniai, priemonės, IKT parengta medžiaga, įvairios kompiuterinės programos. Medžiaga integruota, individualizuojama ir diferencijuojama. Mokymai skatinami analizuoti.
Metodai	Mokytojo vaidmuo dominuojantis, mokiniai – pasyviai pamokos dalyviai. atliekantis mokytojo nurodymus. Mokymai naudojami tik tradicinius metodus.	Daugelis atvira tarptarčių tradiciniai metodai. Pastebimi mokytojo pastangos dirbti inovatiškai, tačiau dominuoja mokymas, o ne mokymasis.	Derinami tradiciniai ir aktyviai mokymosi metodai. Daugelis atvira mokiniai aktyviai įtraukiami į mokymosi veiklas (stebėjimas, tyrinėjimas, eksperimentavimas, žaidimai mokosi, kuria, bendradarbiauja ir kt.) Mokiniai suvokia, pripažinti ir stengiasi spręsti mokymosi problemas.	Mokymosi metodai skatina mokinius būti aktyvius. Mokytojas – konsultantas. Yra daug savivaldių mokymasi (mokiniai arba mokymosi tikslus, savarankiškai pasirenkami uždavimai, mokymosi būdai, susiję su mokymosi informaciją ir priemonės, klausai ir paprašyti pagalbos, aptarti ir vertinti savo mokymąsi, planuoti ir valdyti laiką.
Vertinimas	Vertinami tik atskaitomieji darbai arba nėra jokio vertinimo.	Vertinami atskaitomieji darbai, uždavinių atlikimas pamokoje, yra grįžtamasis ryšys, formuojamas vertinimas nepakankamai motyvuoja mokini.	Formuojamas vertinimas motyvuoja mokymąsi, teikiamas aiškūs grįžtamasis ryšys, bet ne visada nepakankamai tikslingai siebiama individuali mokimo pažanga.	Dominuoja formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas, nuolat tikslinami siebiama individuali mokimo pažanga (mokytojo sukurti ir patvirtinti sistema), laikomasi įsivertinimo standartų, reflektuojama apie įgytą patirtį. Mokiniai, stebėdami ir apmąstydami atmintinę pažangą, geba pateikti jos įrodymus (ataskaitas darbus ar jų pasiekimų aplinkas (portfolio), mokymosi diemoraščius).

Aplinka	Naudojamos tik tradicinės priemonės (vadovėliai, knygos, sąrašai ir kt.) Priemonių nėra arba nepakanka.	Fizine mokymosi aplinka patogi, tačiau emocinė aplinka nesudaro sąlygų bendradarbiauti ir atsiskleisti mokiniams arba atvirėti.	Funkcinai ir pritaikyta (vaizdoma veiklama, emocinė) aplinka vykdyti įvairią veiklą. Fizine, emocinė ir virtuali aplinka tarpusavyje dera.	Klasė „be sienų“, netradicine aplinka, įgalinti sudarinti tinkamas sąlygas mokymosi savarankiškai ir prijaminiui galiui skleidimui. Aktyviai naudojamos technologijos, IKT. Fizine, emocinė ir virtuali aplinka tarpusavyje dera.
Klasės valdymas	Nėra mokymosi ir mokytojų bendradarbiavimo. Kyla drausmės problemų.	Mokymosi trukdžiai įveikiami drausminant, konfliktuojant. Primumas elgesio taisyklės, klasės valdymas pagrįsta.	Siekiami drausmė ir tvarka palaikyti sutelkiant mokymąsi į įvairias prasmingą veiklą, mokymąsi.	Mokymų elgesys valdomas aiškiai, sutarimo taisyklėmis ir procedūromis, asmeniniu mokimo įsipareigojimu, užsienio mokytojo pavyzdžiu.

Bendriausia pamokos struktūra

I. Įvadinė dalis

Ar siekiama?

Trumpa veikla, susijusi su praėjusia pamoka (gali ir nebūti), mokymosi uždavinių kėlimas ir aptarimas; motyvavimas, sudominimas, turimų žinių, patirties aktualizavimas.

II. Mokymosi veikla

Kaip veiklama siekiant pamokosje išskirti uždavimus?

Naujos medžiagos pateikimas; individualus, grupės ar visos klasės darbas; praktinės užduotys, pavyzdžiui eksperimentas, stebėjimas ar kt., pratimai, teksto skaitymas ir aptarimas; teorinės medžiagos aptarimas nurodytu aspektu; trumpi rašiniai, diskusijos ir pan.

III. Apibendrinimas

Ar ko galima spręsti apie pasiekimus?

Mokymosi veiklos rezultatai ir proceso aptarimas (pvz., parodyto teksto pavyzdžio aptarimas, grupės darbo pristatymas ir pan.), mokytojo ir bendraklasių vertinimas ir įsivertinimas; veiklos refleksavimas, ataskaitų ir patarimų klausimas; kolektinių mokymosi žingsnių pamatymas.

Gerios pamokos bruožai

- „Suformuluoti mokymai ir mokytojų aiškūs mokymosi uždaviniai.
- „Laikomi tinkami mokymo(si) ir (si)vertinimo metodai.
- „Pamokoje skatinamas savarankiškas mokymasis.
- „Laukiama suteikiama grįžtamoji informacija.
- „Tinkamas žinių ir jų praktinio pritaikymo sąryškis.
- „Mokymas ir mokymasis individualizuojamas ir diferencijuojamas.
- „Aukštesnio pasiekimų lygio mokiniams siūlomos platesnės ir/ar gilesnės veiklos.
- „Žemesnio pasiekimų lygio mokiniams papildomai teikiama įvairios pagalba.

Pagal Beckley

Ar paprasta stebėti ir būti stebimam?

- **Stebėtojo vaidmuo.** Galimos skirtingos pozicijos (griežtas gimnazijos direktorius, draugiškai nusiteikęs bičiulis, kritiškai mąstantis kolega).
- Galimybė pasirengti (būtina pranešti iš anksto, **sulaukti pakvietimo**). Tada kiekvienas save gerbiantis mokytojas pasiruošia pamokai, kaip tai supranta pats mokytojas, kiek įmanoma geriau.
- Įprastiniai veiksmai ir **nesąmoninga elgsena** (pvz., pauzė po užduoto klausimo, mokytojo ir mokinių santykiai, kalbėjimo garsumas, tempas...)
- Momentinė nuotrauka. **Per vieną stebėtą pamoką neįmanoma padaryti išvadų** apie konkretaus mokytojo pamokas, o ką jau kalbėti apie kompetencijų įvertinimą.
- Pamokos kokybė priklauso nuo aplinkybių. Pamoka yra sistemos dalis, ji priklauso ir nuo dalykų, **nepavaldžių mokytojui** (klasės sudėtis, mikroklimatas, socialiniai dalykai).
- **Konteksto** žinojimo spragos. Stebėtojas turi žinoti, ko mokoma buvo prieš tai ir po.
- Su pamoka susijusių vertinimų šališkumas. **Negali vertintojas ieškoti pamokos teorijos** (gera pamoka). Negalima vertinti šališkai pagal tai, kaip pats vertintojas mokytų konkrečioje situacijoje.

Tai gal nereikia
stebėsenos?

Atsakymas

Direktoriaus pavaduotoja ugdymui „TAIP!“ (kasmet nemokamų kvalifikacijos kėlimo paskaitų tiek, kiek stebėjai darbuotojų pamokų)

Lietuvių kalbos mokytoja „TAIP!“ (galimybė iš kolegų sulaukti pagyrimų)